

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Expedita Juris Divini, Natvralis, Et Ecclesiastici Moralis Expositio

Tamburini, Tommaso

Coloniæ Agrippinæ, 1665

Quarta. Pecunia collata stet periculo Domini. Caput Quintum.

urn:nbn:de:hbz:466:1-40132

CAPUT V.

Ut pecunia collata stet periculo Domini.

Qua est Conditiō Quarta.

1. **C**onditio hæc quarta duo involuit, Primò, cum, qui confert pecuniam, debere, Societate completa, totam pecuniam sibi resumere, diviso, pro rata, lucro acquisito, diviso inquam, inter ipsum, & socium, seu socios, qui operam contulerunt. Secundò, si forte pecunia pereat, totam petere ei, qui illam contulit (præscindendo ab aliquo justo pacto, de quo mox §. tertio) hæc enim duo dicit illud, stet periculo Domini, de quibus duobus separatim jam subdo.

§. PRIMVS.

Tota pecunia, finita Societate, debet dari ei, qui illam contulit.

1. **C**laritatis gratia, sic figuremus casum, Antonius confert centum aureos in Societate, quam præscindendo ab alio pacto, inquit cum Petro? Petrus verò confert operam suam, quæ iudicio prudentis, valet decem v. g. aureos. Finita Societate, lucrum ex negotiatione invenitur esse viginti aureorum; ex quibus, certum est, decem deberi Antonio, & decem Petro. Sed quaeritur, an ex illo capitali centum aureorum debeant dari solum quinquaginta Petro, dando relinqua quinquaginta Antonio, An vero omnes centum debeant dari eidem Antonio, qui eos contulit?

2. Molina, a alique, quorum fundamentum mox proferam, asserunt, debere dari Antonio solum quinquaginta. Sed Valentia, b alique asserunt, debere dari Antonio omnes centum, præscindendo, ut dictum est, ab aliquo pacto in contrarium. Hanc posteriorem opinionem, utpotè ipsa praxi comprobata, ego libentius sequor, quam esse de Jure communi, docet cum multis Bonac. c quatenus Jura volunt, ut pecunia pertineat ad eum, qui eam contulit. Hæc autem opinio probatur. Nam, ut supra diximus, & docet S. d Thom. qui pecuniam alteri in Societatem confert, non transfert dominium pecuniæ in illum. Et

go finita Societate, illam totam, ut suam, reassumere, non est prohibendus: sicuti totam ipse solus amitteret, si casu periret, ut paragrafo sequenti dicemus. Adde, in praxi nullum Societatem initurum, si ad se non reditura esset tota pecunia (quod certè esset damnnum Reipublica) nam Antonius, qui in exemplo allato contulit centum, deinde finita Societate non haberet, nisi sexaginta, nimirum quinquaginta de sua pecunia, & decem de lucro. Quod inconueniens ostendit, argumenta Adversariorum efficacia non esse.

3. Porro omnia Adversariorum argumenta reducuntur ad hoc, quod sic propono. Si non esset dividenda pecunia collata inter socios, finita Societate, non servaretur æqualitas, ergo &c. Antecedens probatur, nam alter amitteret totum, quod contulit, id est, totam suam operam, quæ v. g. æstimabatur, (ut hic supponimus,) decem aureis, & alter non amitteret, sed recuperaret totum, quod contulit, id est, totam suam pecuniam; quæ certè est inæqualitas toleranda.

4. Respondeo. Nego antecedens; cum enim pecunia à te in Societate collata debeat iterum ad te integra reverti, falsum est, centum aureos collatos valere in casu nostro, ut centum (id nota ambo te, studiose Theologes) nam in casu nostro, in ordine scilicet ad negorationem Societatis, centum aurei cum morali spe, quod ad te recituri sint, non valent centum, est enim, ac si solum locares usum illius pecuniæ pro aliquo tempore, qui usus non valet, ut centum, sed longè minus, & fortè, ne ut decem quidem; Sicuti si tu unus ex sociis conferres navigium ad alportandas merces tibi, & sociis communes, quod navigium valet mille aureos, non judicaretis conferre mille, sed valdè minus v. g. quinquaginta; non enim confers navigium, nam non facis illud commune cum sociis, sed confers utrum navigii, quod valet solum, ut quinquaginta. Ita proportionaliter in casu nostro. Nam licet conferas centum aureos expendendos in negotiis Societatis: tamen, cum illi ad te redituri sint, morali æstimatione, immò re ipsa, non valent pro Societate tanti, quanti valerent, si redituri non essent. Contra vero opera, ut decem, cum in casu nostro reditura nunquam sit, sed omnino peritura, semper, & absolute, ut decem valet. Prudens ergo vir cum æqualitatem partium collatarum expendit,

pendit, rectè dicit, te (qui centum aureos confers, eisdem finita Societate integros recuperaturus) & me (qui confero operam, ut decem, omnino deperendam) æquales partes conferre, atque adeo, finita Societate, justè posse inter nos æqualiter dividi lucrum, vel ad ratam in aliis casibus, ubi idem vir prudens, his omnibus perpensis, judicabit, vel te, vel me minus contrulisse

5. Dixi autem (præscindendo ab alio pacto) nam licitum est, contrahere Societatem cum pacto, ut pecunia quam confers, sit communis cum Socio, qui operam solam ponit. In qua conventionione, finita Societate, dimidia pars dictæ pecuniæ tibi dabitur, dimidia Socio; & quia sub hoc pacto pecunia, dum viget Societas, esset in dominio utriusque, quia, ex conventionione, facta est pro eo tempore communis, idè, & lucrum, a quod enascetur ex pecunia, utriusque erit utriusque distribuendum, & (si illa peribit, utriusque æqualiter perire debebit. Hoc autem Beneficium, quod facis Socio, comunicando illi hoc pacto tuam pecuniam, debere compensari aliquo modo à Socio, manifestum est, & sanè compensaretur, si opera ejus esset magni momenti ad lucrum consequendum, tua autem pecunia esset modica, vel quid simile.

6. Inquires. Quando celebratur contractus Societatis sine expressione prædicti pacti, intelligiturne factus cum conventionione faciendi communem pecuniam cum Socio, necne?

7. Respondeo, Affertendo prius duo principia. Primum. *b* Quando contractus quilibet celebratur, censetur celebrari juxta consuetudinem loci, in quo fit, cujus Ratio est, quia, in his communibus contractibus, quilibet implicitè intendit facere, quod alii communiter faciunt. Secundum, *c* Contractus in dubio censetur celebrari cum æqualitate utriusque, contrahentis, nam secus præsumeretur delictum in contrahente, quod nunquam præsumi debet, nisi clarè de illo constet, omnia jura De editio clamant.

8. Ex his Respondeo ad quæstionem propositam. Si in loco, ubi celebratur contractus, adsit consuetudo, ut per illum contractum fiat communis pecunia cum Socio, vel non fiat, juxta illam est judicandus celebratus fuisse, si aliud expressè conventum nequaquam sit; Patet id ex primo principio, & do-

cer Silvest. d. alii que. Quod si non adsit, idem jussimodi consuetudo, præsumitur, pecunia non esse communicata, sed remanere sub dominio conferentis. Patet id ex principio secundo, secus enim præsumeretur delictum in æqualitatis committi, supponimus enim non compensari altundè, si enim appareret in contractu ejusmodi compensatio, jam adesset expressa conventio, & non essemus in dubio.

§. II.

Si perit sine culpa Socii pecunia, perit ei, qui eam consulit.

1. Merito. Præscindendo ab aliquo peccati pacto, vel consuetudine Religionis. Ratio est, quia sicuti tota Domino remanet, si remanet: ut paragraph. præced. diximus, ita, si sine culpa Socii perit, tota eidem perire necesse est. Id, quod verum est, non solum, si periat post inceptam negotiationem, verum etiam, si periat antequam negotiatio, seu opera Socii incipiat, sed post contractum Societatis in initium, quia etiam tum, illa pecunia, ut ex prædictis constat, est ejus, qui illam contulit, atque adeo illi perit. Ita Toletus, & alii que. Dixi (si sine culpa Socii & Toletus periat) si enim illa adsit, socium culpantem, dicitur infra latè.

2. Dices pro Mol. f. & Lessio g. contra- rium sentientibus. Si unus Socius negotiatio- nis causa conferret centum aureos, & alter 7. Socius alios centum, ex quibus ducentis centum pa- nerentur in una Navi, & in alia Navi alii cen- tum, quarum deinde Navium una dumtaxat, submergeretur; sanè ex centum salvis, dimi- dia pars, id est, quinquaginta, essent unius socii, & quinquaginta, id est, alia dimidia pars, esset alterius; Ergo pari modo in caso nostro; si perit pecunia, quam vis antequam incipiat negotiatio, dimidium pecuniæ uni, dimidium alteri perire debebit, sicuti perit in præcedenti caso.

3. Respondeo. Nego paritatem, dispari- tas enim est valdè manifesta, si quidem, in casu Navium, illa ducenta propter commu- nicationem talis Societatis, erant utriusque socii, & quando in unam Navim invec- ta fuerunt centum, non fuerunt invec- ta illa centum unius socii, sed utriusque ergo, & utriusque esse debent illa centum, quæ perie- re. Non

a Nav. l. c. nu. 254. alii q.

b Quod habetur l. prius §. Si placuit ff. De aqua pluvia ar- cenda l. Quod si ferur celebrari cum æqualitate utriusque, contra- nolit §. hentis, nam secus præsumeretur delictum in contrahente, quod nunquam præsumi debet, nisi clarè de illo constet, omnia jura De editio clamant.

c Vide Nallum v. Actus nu. l. Lessiã in Consul- to 49. n. 3.

re. Non sic in casu nostro, ubi illa pecunia collata tota est unius socii, ante ceptam negotiationem, ut supponimus, & dictum toties est, ergo tota ipsi uni pereat, necesse est.

4. Signare autem nu. 1. additum est (nisi peculiare pactum intercedat) possunt enim socii inter se convenire, ut damnum pecunie inter se sit commune, ita, ut si pecunia pereat, utriusque pereat, id est, dimidia pars conferenti illam, & dimidia alteri socio. Ita Navarrus, & asserens hanc doctrinam esse communem. Er quidem hoc pactum illicitum non est, quia conjungi solet cum illo alio pacto, quod explicuimus §. preced. n. 1. hoc est, ut, si pecunia remaneat integra, dividatur cum socio, quod esse licitum. ibidem dixi, nam, postis conjunctim his duobus pactis, est æquale periculum, ut socius acquirat dimidium, vel, ut illud amittat, & solvere de suo debeat.

5. Quod si par periculum non adest, vel velis pacisci, salvam pecuniam totam tibi fore dandam, amissam vero non tibi fore totam amissam, sed socio, illicitum clarè id pactum erit, nisi fortè aliud tantum onus, quod imponis socio, compenses, ut ibidem dixi. Et cum hac compensatione solum approbat id in Jure Pontifex.

§. III.

An sit modus, quo licitè periculum capitalis, inmodè, & lucri, totum rejiciatur in Socium.

Ubi

De Societate cum tribus Contractibus.

1. EX vi solius contractus Societatis non licere, totum periculum in Socium rejicere, nimis clarè patet ex dictis; id enim repugnat naturæ contractus Societatis, ut vidimus. 2. Verum Ingeniosi Theologi fortè ab ipsis Mercatoribus, quorum res interest, admoniti, invenerunt modum rejiciendi totum periculum in unum ex sociis sine injustitia. Si nimirum celebrentur tres contractus. Primus sit Societatis, ex cujus vi periculum stabit solum ex parte unius socii. Secundus sit contractus Assurætionis, quo ille Socius, qui operam suam promittit, assuretur alteri Socio

Tamburionus de Sacramentis.

conferenti pecuniam, quæ est capitale, seu, quæ dicitur Sors principalis; assuretur, inquam, illam, & pro hac Assurætionem aliquod moderatum pretium, & proportionatum accipiat à Socio conferente prædictum capitale. Tertius sit alius contractus similis Assurætionem, quo videlicet idem Socius, qui operam suam promittit, assuretur alteri Socio, qui pecuniam contulit, lucrum aliquod certum, quod prudenter credetur, acquirendum esse ex tali negotiatione, & item pro hac secunda assurætionem aliquid proportionatum accipiat à Socio.

3. His tribus contractibus positis (qui possunt fieri, vel separatim, vel simul) Socius conferens pecuniam erit securus de sua sorte, & de lucro: Alius autem erit securus de pretio, quod accipit propter assurætionem, quam facit, sed subit periculum solvendi sortem, & lucrum si fortè hæc pereant. Recole ea, quæ dixi cum de Cambiis, ubi eisdem tres contractus explicuimus, & addimus, posse etiam ad majorem securitatem accipi pignus, &c.

4. Hic modus licet ab e Azor, aliisque e Azor 3, damnatur, tanquam usurarius, approbatur p. li. 9. de tamen ab aliis, qui addunt, illum non esse contra motum Sixti V. qui incipit. Detestabilis Avaritia, condemnantis, ut usurarias, de Inst. l. 6 Societates, in quibus salvum expolcitur capitale, condemnavit enim dumtaxat, quando non intercurrent prædictæ assurætionem.

5. Meritò autem juvat me sequi hanc posteriorem sententiam, nam sicuti hi tres contractus possunt cum tribus distinctis personis celebrari, quia honesti sunt, & justii, ut etiam ipse idem h Azor negare non potuit ibidem, ita poterunt cum eadem, quandoquidem identitas personæ substantiam contractus non destruit.

6. Obijcies cum Soto, aliisque, qui sententiæ sunt contrarii; Is, qui per quoscunque contractus pecuniam suam ita tradit, ut periculum ipsius in alterum transferat, non censetur illam dare in Societatem, sed dare mutuam, ergo non potest licitè ex illa acquirere lucrum, ex merito enim mutuo illud, mulusura est, lucrum exigere. Antecedens propterea, quia is amittit tunc dominiolum illius pecuniæ, & transfert in altum. Secundò, quia potest tunc socius illa pecunia uti ad quoscunque usus voluerit, quod

M m m

est

Supra c.
I. nu. 4.

est elarum signum, dominium pecuniæ in ipsum fuisse translatum, cum ergo in mutuo transferatur dominium pecuniæ mutuatae in Mutuatarium: in Societate autem non ita, ut vidimus a supra, consequenter fit, ut in casu trium contractuum is, qui pecuniam confert, mutuam det pecuniam, non vero in Societatem, unde lucrum inde sperare non poterit.

7. Respondeo, Negando Antecedens, ad probationem primam Respondeo, negando item Antecedens; non enim collator pecuniæ amittit dominium pecuniæ collatae, nam sicuti, si pactum assicurationis iniret cum tertio, non amitteret suæ pecuniæ dominium, ita, si iniret cum eodem socio: Et sicuti non amittit dominium Mercium, nec domus, nec prædii, si illi quis ea assurect, & idem ea retineat, vel titulo famularatus vel conductionis, & tamen si domus, vel merces casu pereant, damno ejus, qui assurect, pereunt, ita in casu nostro. Radicalis autem ratio hujus rei est, quia per se, & absolute, atque directe, merces illæ, ut etiam pecunia, de qua agimus, pereunt ipsi collatori, quia ipsius sunt; res enim, quando petit, Domino perit; Nilominus veluti indirectè damno assurectoris pereunt, quia Assurectans, pretio Assurectionis accepto, promisit illud damnum fortè proveniendum Domino refarcire. Ad secundam probationem Antecedentis Respondeo, Socium illum non posse per se uti illa pecunia ad usus, quos voluerit, sed solum ad negotiationem conventam: esto, possit per accidens; quatenus ipse se exhibet refarcire totam pecuniam, si ea fortè pereat, & refarcire item totum damnum, si fortè ex eo arbitrario suo usu damnum aliquod patiatur Dominus pecuniæ.

8. Confirmatur, nam, si Socius, qui pecuniam accepit, illamque assurectavit, nullam aliam pecuniam haberet: nisi hanc, & tamen ipse esset Debitor aliorum etiam anteriorum Creditorum, non posset hac individuali pecunia solvere illa debita, quam vis anteriora, & privilegiata, hæc enim pecunia tota Collatoris est, non Socii. Immo, si Socius illam alteri dedisset, certè Collator ageret rei vindicatione, & eam, tanquam individualiter suam, recuperaret; ergo falsum est, quod Sotus assumpsit, nempe, pecuniam illam

fuisse mutuam Socio datam. Lege Valentiam, b aliosque.

9. Quæres per hanc occasionem. Si Socius accipiens pecuniam ad negotiationem illam, tamen non negotietur, poterit nē justè Collator, qui prudenter processit, exigere ab iplo lucrum (quamvis illud non assurectaverit) ac si ex negotiatione illud acquisitum esset?

Respondeo, licitè & posse, non quidem tanquam lucrum immediatum suæ pecuniæ, jam enim pecunia non fuit data ad negotiationem, sed poterit exigere tanquam lucrum, quod ipsi cessavit ex infidelitate.

Dixi (qui prudenter processit) nam mera esset usura, si dares ei, quem scis, non negotiaturum; tunc enim non esset vera, sed ficta Societas; in quo vereor, ne multi hac nostra aetate turpiter labantur.

Praxis prædictorum trium Contractuum.

10. Jam vero non gravabor facilitatis gratia hinc ponere formulas Contractus, seu Chirographi, quibus, si vè implicite, si vè explicitè iniatur Societas in quacunque materia per tres dictos contractus. Sunt autem hujusmodi, quas ad verbum lego apud Cælestinum. d. i. Cælest. Expresse, inquit, sic conjungi possunt hi contractus.

Ego infra scriptus confiteor hoc meo Chirographo, accepisse à Titio mille aureos, ut eos impendam legitima negotiationi, & loco lucri incerti majoris, quod illi ex hac negotiatione posset competere, promitto, me illi daturum sex, & partem quartam in centum quotannis & ejusdem summa mille aureorum periculum præstaturum.

11. Tacite, sic. Confero tibi mille ad mercaturam, cum pacto, ut quotannis solvas quinque, vel sex, salva sorte. Vel Ego subscripsi testor, me accepisse mille in mercaturam cum pacto, ut solvam quotannis sex & quartam partem in centum, salva sorte.

Hæc Cælestinus in universum. Nam ceterum nos formulam, qua per hos tres contractus datur pecunia ad peculiarem negotiationem Cambii, atulimus cum egimus de Cambiis.

12. Idem Cælestinus ibidem rectè deinde (quod accepit à Lessio loco citato) monet, in

expe-

expédire hoc tempore consilium dare Fidelibus, ut hoc modo contrahant, quia, sic contrahere, cedit in Mercatorum commodum, & Fideles pecuniam suam negociare volentes, ab usuris se liberant, & tamen lucrum ex sua pecunia reportant.

Quantum lucri Collator pecunia potest acquirere cum dictis tribus contractibus.

13. Denique ad complementum præsentis doctrinæ Inquireret timoratus, quantum lucri possit exposcere pro se, relicto reliquo ipsi socio, pro assicuracionibus dictis. Dat. v. grat. centum, potest nē pro se velle solum sex, ut est in prædictis formulis Cœlestini, an etiam potest plus septem, octo, decem, &c.

Delug. d. 30 de Iust. n. 40. Respondeo, ex Delugo, & lucrum certum, quod potes exigere, debet esse adeo moderatum, ut attento capitali, quod confers, & spe lucri, quod posset esse in tali negociatione appareat, compensari justè periculum, quod alter socius subit circa securitatem capitalis, & certitudinis lucri, quod tibi promittit. Ratio est, quia secus non fatis sit justè tanto oneri, quod socius subit assurecandi, tum capitale, tum lucrum.

14. Ex qua doctrina sequitur, aliquando posse, ex centum justè quotannis exposci sex, vel septem, aliquando decem immò aliquando etiam plus, quando nimirum prudentes Mercatores sine fraude judicant, lucrum ex suscepta tali negociatione posse aded esse notabile, ut valeat Socius, & decem, & plus tradere Collatori pecuniæ, & cum ea parte lucri quæ ipsi remanet, possit judicari satisfactus de periculo, quod subit per dictas Assicuraciones. Rectè ergo *b Bonac.* cum supposuisset, e posse licitè exposci quinque pro centum addit. *d In Societate trium contractuum* e *libid. n. 3 potest plus exigi, quo negotiatio majus lucrum* d *libid. n. 6 affert.*

15. Ex eadem doctrina sequitur contra, aliquando vix duo, vel tria exposci justè posse ex Centum, quando scilicet ea negociatio, quæ suscipitur, lucrosa valdè non est. Determinent igitur experti, ætenta qualitate negociationis, & similibus circumstantiis, quæ circumstantias in simili, nē dicam in eadem re, considerandas ego proposui in dicto tractatu e de Cambiis.

16. Utile est etiam, ad lucrum hoc decernendum, expendere id, quod in simili expendit Valentia. *f* Loquens enim de Emptione *f Val. 10. 3.* Censuræ Realis ex re fructifera ad quinque pro in 2. 2. d. 5 centum cum pacto ex utraque parte, idest *q. 2. 5. p. 2.* Vendoris, & Emptoris; ut revendi, & redi- *Ver. Qui* mi quocunque tempore ab iisdem possit, & *aussem.* altero volente, omnino debeat, sic tradit, definire volens quantitatem justè pretii pro dicto Contractu. *Illæ est estimatio recta, quæ est prudens, & ea est prudens, quæ est utrique commoda.* Ita ergo in casu nostro, si definitio tanti lucri cedat sine furo, & fallacia in commodum utriusque Socii, prudente judicio sic decernente, (definitio inquam tanti lucri, non mensurata ex necessitate alterutrius Socii, sed ex vi talis negociationis susceptæ) poterit rectè pronounciari, justè lucrum illud acquiri.

CAPUT VI.

Ut pro Quantitate partium Collatarum lucrum dividatur.

Quæ est Condicio Quinta?

1. **Q**Uoniam variis modis partes à Sociis conferri possunt, nam posset unus operam dumtaxat conferre, alter dumtaxat pecuniam, vel unus partem pecuniæ, & operam, alter vero tantummodo pecuniam, vel uterque pecuniam, & nihil operæ, quam operam ponere posset Tertius quilibet ex communi utriusque, immo, & multorum Sociorum pecunia conductus, vel contra, nemo pecuniam sed omnes operam tantummodo, ut quando plures conveniunt, ut lucra omnia ex suis exercitiis acquisita sint communia, nullum capitale conferendo, ideo tunc lucrum erit dividendū, vel in partes æquales, vel proportionales juxta majorem, vel minorem æstimabilitatē eorum, quæ contribuuntur, quod est servari æqualitatem Geometricam, non vero Arithmeticam. Memores enim nos esse oportet Æsopi fabulæ. Leo, Asinus, & Vulpes, in ita Societate, egressi sunt ad venandum. Multa igitur prædā capta, præcepit Leo Asino, ut eam ipsis divideret. Ille, tribus partibus factis æqualiter, ut eligerent, eos hortabatur. At Leo ex canescens Asinum devoravit. Indè Vulpi, ut d *videret.*

Mmm 2